

ავტომატიზაცია: პრობლემა და გამოსავალი



ოსკარდ მოსლი



ნაციონალ-სოციალისტური ბიბლიოთეკა
•ბათუმი 2026•

ავტომატიზაცია: პრობლემა და გამოსავალი

ევროპული სოციალიზმის პასუხი

სერ ოსვალდ მოსლი

პრობლემა

შეძლებს თუ არა ევროპული სოციალიზმი ავტომატიზაციით გამოწვეული პრობლემების დაძლევას? ამ იდეას ახლახან შემდეგი ფართო განმარტება მიეცემა:

„ევროპული სოციალიზმი გულისხმობს სრულიად გაერთიანებული ევროპის მიერ საკუთარი კონტინენტის, აგრეთვე „თეთრი აფრიკისა“ და სამხრეთ ამერიკის რესურსების სრულ ათვისებას ევროპელთა და ამ ტერიტორიებზე მცხოვრებ ხალხთა საკეთილდღეოდ. ეს პროცესი უნდა წარიმართოს იმ ენერგიითა და სტიმულით, რომელსაც ევროპული მთავრობის აქტიური ლიდერობა მისცემს კერძო მეწარმეობას, მუშათა თანასაკუთრებასა თუ პროგრესის ნებისმიერ სხვა მეთოდს — ყველაფერს, რასაც მეცნიერება და მმართველობის დინამიკური სისტემა ჩვენი მოსახლეობის გასამდიდრებლად და ევროპული ცივილიზაციის კიდევ უფრო მაღალ საფეხურზე ასაყვანად ყველაზე ეფექტურად მიიჩნევენ.“

წინამდებარე ნარკვევის მიზანია ევროპული სოციალიზმის პრინციპების მისადაგება ავტომატიზაციის პრობლემასთან, რომლის შესახებაც მსოფლიო პრესაში ამჟამად საკმაოდ შემოფოტებით მსჯელობენ.

ამ ეტაპზე ძნელად თუ საჭიროებს მტკიცებას ის უპირატესობა, რომელიც ჩვენს სისტემას საბჭოთა სახელმწიფოს ყოვლისმომცველ და კორუმპირებულ ბიუროკრატიასთან შედარებით გააჩნია; ეს მონათმფლობელური სისტემა კი არ ათავისუფლებს, არამედ თრგუნავს ადამიანურ პოტენციალს. ჩვენ წინ მივუძღვებით, ისინი კი იძულებით მიერეკებიან; ჩვენ უფრო მაღალი იდეალი გვაქვს და გაცილებით დიდ შედეგებსაც მივაღწევთ.

როდესაც დრო მოვა, საბჭოთა სისტემასთან გატოლება ან მათ არგუმენტებთან დაპირისპირება არ გაგვიჭირდება; დღეს მთავარ სირთულეს უფრო ის წარმოადგენს, რომ ევროპის მოსახლეობა რეალური ცვლილებების აუცილებლობაში დავარწმუნოთ.

ავტომატიზაცია და თანამედროვე ორთოდოქსული იდეები

საერთაშორისო კაპიტალიზმისა და საერთაშორისო სოციალიზმის იდეებს, რომლებიც დღეს ამერიკასა და ევროპაში მბრძანებლობენ, ახალ რეალობაში ამ პრობლემის გადაჭრის ელემენტარული გეგმაც კი არ გააჩნიათ. მათ იმედი აქვთ, რომ თავს დააღწევენ ძველი ორთოდოქსიით — პლუს კეინზის, ანუ ახალი ორთოდოქსიის მეშვეობით. მოდით, მოკლედ განვიხილოთ მათი მოლოდინები, სანამ საკუთარ მეთოდებს ჩამოვაყალიბებდეთ; ილუზია ყოველთვის უნდა გაიფანტოს, სანამ მის ადგილს რეალობა დაიკავებს.

ძველ ორთოდოქსიას შესაძლოა კვლავაც ჰქონდეს იმის ფუჭი იმედი, რომ ავტომატიზაცია საკუთარი სისტემის კრახის გამოსწორების საშუალებას მისცემს. თეორიულად, კვალიფიციურმა მუშა-ხელმა ყოველთვის უნდა შეძლოს არაკვალიფიციურის დამარცხება, თუნდაც პირველს მეტს უხდიდნენ; პრაქტიკაში კი, გამარტივებულმა დანადგარებმა და რაციონალიზებულმა წარმოებამ არაკვალიფიციურ და დაბალანაზღაურებად მუშა-ხელს რეალურად მისცა საშუალება, არა მხოლოდ შეასრულოს მაღალანაზღაურებადი და კვალიფიციური კადრების სამუშაო, არამედ, ზოგ შემთხვევაში, ეს უკეთესადაც კი გააკეთოს. ეს იმიტომ ხდება, რომ აღმოსავლელს (ორიენტალს) ნახევრად ავტომატიზებული დანადგარების მონოტონური მუშაობის ატანა ბევრად უკეთ შეუძლია, ვიდრე დასავლელს.

ამჟამად გარკვეულ წრეებში იმედოვნებენ, რომ ეს ფაზა საბოლოოდ გაივლის და მას სრულიად ავტომატიზებული მანქანები ჩაანაცვლებს, რომელთაც მცირერიცხოვანი, ვიწროდ სპეციალიზებული მექანიკოსები მოემსახურებიან, მათ კვალიფიკაციას კი ჩამორჩენილ ქვეყნებში ბადალი არ მოეძებნება. საბოლოო ჯამში ეს შესაძლოა ასეც მოხდეს, მაგრამ ამ ხანგრძლივ გარდამავალ პერიოდში არსებული პრობლემა, სავარაუდოდ, საგრძნობლად გაუარესდება. უახლოეს მომავალში კვლავ დიდი რაოდენობით იქნება საჭირო არაკვალიფიციური მუშა-ხელი კონვეიერის ლენტებთან იმ ამოცანების შესასრულებლად, რომელთაც მანქანების მზარდი სრულყოფილება კიდევ უფრო ამარტივებს. მომდევნო ფაზაში ადამიანის შრომა კვლავ საჭირო იქნება, თუმცა მაღალი დონის უნარები აღარ მოითხოვება, გარდა იმ რამდენიმე სპეციალისტისა, რომლებიც გაუმართაობის აღმოფხვრაზე იმუშავენ. მათი რაოდენობა შედარებით იმდენად მცირე იქნება, რომ იაფი მუშა-ხელის მასაზე დაფუძნებულ, დაბალი თვითღირებულების მქონე დიდ ქარხანას თავისუფლად შეეძლება

მათი აყვანა პრაქტიკულად ნებისმიერ ფასად, დასავლეთიდან თუ ნებისმიერი სხვა ადგილიდან.

მოკლევადიან პერსპექტივაში მაინც, მანქანების გაუმჯობესება, სავარაუდოდ, კიდევ უფრო მეტ სარგებელს მოუტანს ისედაც მაღალკონკურენტულ ადმოსავლეთს, რომელმაც თვალსაჩინო პროგრესს მიაღწია დასავლური ფინანსებით უზრუნველყოფილი, სულ უფრო სრულყოფილი და მარტივი დანადგარების წყალობით. მხოლოდ ფინალურ ფაზაში, როდესაც მანქანები შეასრულებენ მთელ სამუშაოს და მათ მხოლოდ გაუმართაობის აღმომფხვრელი მაღალკვალიფიციური სპეციალისტები მოემსახურებიან, შეიძლება ძველი ორთოდოქსია კვლავ ამოქმედდეს, ოღონდ ახალი ფორმით.

თუმცა, მაშინ ძველი სისტემა შიდა წარმოებაში გაცილებით მწვავე უმუშევრობის პრობლემის წინაშე აღმოჩნდება მუშა-ხელის სრული ჩანაცვლების გამო, ვიდრე მას ოდესმე განუცდია უცხოური იაფი კონკურენციის შედეგად. თეორიულად, ძველმა ორთოდოქსიამ გრძელვადიან პერსპექტივაში შეიძლება ამ ახალ სფეროშიც იმუშაოს; მაგრამ, როგორც ლორდმა კეინზმა ასე მართებულად აღნიშნა, გრძელვადიან პერსპექტივაში ჩვენ ყველანი მკვდრები ვართ. მის ამ მოსაზრებას არასოდეს ჰქონია ისეთი დიდი ძალა, როგორც დღეს.

საგარეო დაკრედიტება და საბჭოეთი

ძველ ორთოდოქსიას კიდევ ორი მთავარი იმედი ასაზრდოებს. პირველია ჩვენი ტრადიციული ექსპორტის ჩანაცვლება ისეთი სპეციალიზებული წარმოებით, როგორიცაა, მაგალითად, რეაქტიული თვითმფრინავი „კომეტა“ (Comet) — წარმოება, რომლის კონკურენტუნარიანობაც სხვებმა უკვე ისევე კარგად და ბევრად უფრო იაფად აითვისეს. თავის დროზე, წინა ლეიბორისტული

მთავრობა გულმოდგინედ იმედოვნებდა, რომ სწორედ ამგვარი კერძო სამეწარმეო ინიციატივები გადაარჩენდა საერთაშორისო სოციალიზმს.

მეორე იმედს საგარეო დაკრედიტების ახალი სისტემა წარმოადგენს, რომელიც სწრაფი ტემპით იღებს გადასახადის გადამხდელთა ხარჯზე წარმოებული საგარეო ქველმოქმედების სახეს. პირველი ილუზიის გასაფანტად საკმარისია მოკლე სტატისტიკური მიმოხილვა, რომელიც ამ ახალ, სპეციალიზებულ სექტორებში დაბანდებულ კაპიტალს ჩვენი ტრადიციული პროდუქციის მოცულობებს შეადარებს. მოვლენების დღევანდელი განვითარების ფონზე, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ ახალმა წარმოებამ დროულად ჩაანაცვლოს ძველი, თუნდაც ამისთვის განუსაზღვრელი დრო არსებობდეს.

რაც შეეხება საგარეო ინვესტიციებს — რომელთა წყალობითაც საერთაშორისო კაპიტალიზმმა, ჩვენი ინდუსტრიული მომავლის ხარჯზე, უამრავ ძველ პრობლემას დააღწია თავი და რასაც საერთაშორისო სოციალიზმის მემარჯვენე თუ მემარცხენე ექსპერტები, ბატონები გეიტსკელი და უილსონი, ერთადერთ გამოსავლად მიიჩნევენ — რჩება საერთოდ მათთვის ადგილი იქ, სადაც საქმე რეალურ ინვესტიციასთან გვაქვს და არა მოწყალებასთან? კიდევ უფრო უარესი: აქ საქმე გვაქვს ყველაზე საზიანო ქველმოქმედებასთან, რაც, ფაქტობრივად, საბჭოეთისთვის გაკეთებული საჩუქარია.

ამ სფეროში არსებული ყველა მრავალფეროვანი წინადადება საბოლოოდ ერთ მარტივ ჭეშმარიტებამდე დადის: ყველაფერს ამერიკა იხდის. ეს მდგომარეობა მანამ გაგრძელდება, სანამ ინგლისის ორივე დიდი პარტია ხელს შეუშლის ევროპის ეფექტურ გაერთიანებას და შესაბამისად, დაბლოკავს დასავლურ სამყაროში (ამერიკის მიღმა) ნებისმიერი რეალური ეკონომიკური ძალის განვითარებას. მაგრამ რომელი ტერიტორიებიღა რჩება ამერიკული

კაპიტალიზმის განსავითარებლად, გარდა იმ რეგიონებისა, რომლებიც საბჭოთა გავლენის ქვეშაა ან მას ესაზღვრება? აქამდე არსებული გამოცდილება აჩვენებს, რომ აღმოსავლეთის ჩამორჩენილ მიწებზე საბჭოეთი ყოველ ჯერზე გვჯობნის. ერთადერთი დიდი და აუთვისებელი რეგიონი, რომელიც საბჭოთა გავლენის მიღმა რჩება, აფრიკაა. თუმცა, ბრიტანეთის ამჟამინდელი პოზიციით, ეს კონტინენტი ექსკლუზიურად ადგილობრივი მოსახლეობისთვის უნდა იყოს რეზერვირებული; ცხადია, ვერავინ წარმოიდგენს აფრიკის განვითარებას თეთრკანიანთა მასშტაბური იმიგრაციისა და დასახლების გარეშე, რასაც დღევანდელი პოლიტიკური პრინციპები გამორიცხავს.

ნუთუ მართლა გვჯერა, რომ ამერიკის კონგრესი მხარს დაუჭერს „კოლომბოს გეგმის“ მსგავსი პროექტების გავრცელებას აზიის ყველა ჩამორჩენილ რეგიონზე, როდესაც საკუთარი თვალით ხედავენ, როგორ ცვივა ეს ტერიტორიები — ძველი კოლონიალიზმის ხიდან მოწყვეტილი მწიფე ქლიავივით — პირდაპირ ბოლშევიზმის ხელებში? თუნდაც ამერიკელები მზად იყვნენ, საგარეო დაკრედიტებისა თუ ქველმოქმედების სისტემით საკუთარ მოსახლეობას განუსაზღვრელი ვადით წაართვან მათ მიერვე წარმოებული დოვლათის მოხმარების უფლება; თუნდაც მზად იყვნენ, დაბეგრონ ამერიკული ეკონომიკის აწმყო თუ ტვირთად დააწვინენ მის მომავალს — ყოველგვარი იმედის გარეშე, რომ ოდესმე მიიღებენ რაიმე რეალურ სარგებელს, გარდა მორალური თვითკმაყოფილებისა — მზად არიან თუ არა, ეს მძიმე ტვირთი მხოლოდ იმისთვის ატარონ, რომ საბჭოეთი მათსავე წინააღმდეგ პოლიტიკურ-ეკონომიკური ბრძოლისთვის უკეთ აღჭურვონ? ერთ დღეს ეს პირქუში რეალობა თითოეული ამერიკელი კონგრესმენის ცნობიერებაში შეაღწევს და სწორედ იმ დღეს მოეღება ბოლო ძველი ორთოდოქსიის უმთავრეს იმედებს.

მარქსი, კეინზი და ახალი ამერიკული მეთოდები

ძველი ორთოდოქსიის მასშტაბური საგარეო ინვესტიციები, უპირველეს ყოვლისა, ეკონომიკური კრიზისების თავიდან აცილების ან მინიმუმამდე დაყვანის მექანიზმი იყო. ეს გახლდათ ჭარბი პროდუქციის რეალიზაცია — რომლის მოხმარების ძალაც შიდა ბაზარს არ შესწევდა — იმ მიზნით, რომ მომავალში, ჩამორჩენილი ქვეყნებისთვის მიცემული სესხების მაღალი პროცენტის სახით, იმაზე დიდი მოგება მიეღოთ, ვიდრე ამას საკუთარი ბაზარი სთავაზობდათ. ვინაიდან ძველ ორთოდოქსიას აზრადაც არ მოსვლია საკუთარი ხალხისთვის გადაეხადა ისეთი ხელფასი, რაც მათ წარმოებული დოვლათის გონივრული წილის ათვისების საშუალებას მაინც მისცემდა, მარქსისტული არგუმენტის უმთავრესი წინაპირობა სრულიად უსასყიდლოდ სწორედ მეცხრამეტე საუკუნის კაპიტალისტურმა ორთოდოქსიამ შექმნა. კაპიტალიზმის ეს უმთავრესი „შინაგანი წინააღმდეგობა“ თავად სისტემის შორსმჭვრეტელობას მოკლებულმა სიხარბემ შვა. ორთოდოქსიამ არა მხოლოდ გაანადგურა საკუთარი შიდა ბაზარი, არამედ ჩამორჩენილ ქვეყნებში არსებული იაფი მუშა-ხელისთვის ინდუსტრიული ტექნოლოგიებისა და სულ უფრო მარტივი მანქანების მიწოდებით საკუთარ თავს ფატალური კონკურენცია შეუქმნა. ეს პროცესი დღეს იმდენად დასრულებულია, რომ განუვითარებელი ქვეყნების დაკრედიტების ასპარეზი პრაქტიკულად აღარ არსებობს, თუკი მხედველობაში არ მივიღებთ საბჭოეთის პოტენციურ აღჭურვას.

ძველ ორთოდოქსიას ზოგჯერ წმინდა წყლის შემთხვევითობაც გადაარჩენდა ხოლმე. დროდადრო ოქროს ახალ საბადოს აღმოაჩენდნენ, რის შედეგადაც ვალუტის ინფლაცია მოთხოვნის მკვეთრ ზრდასა და ფასების საყოველთაო მატებას იწვევდა. ეს ინდუსტრიას ბუმის მდგომარეობაში ამყოფებდა მანამ, სანამ წარმოება მოთხოვნას კვლავ არ გადააჭარბებდა. ამ ციებ-ცხელებას მაღევე კრაზი და აპათია მოჰყვებოდა, ვიდრე ოქროს ახალი ნაკადი

მორიგ ტალღას არ ააგორებდა. ასე მუშაობდა ძველი ორთოდოქსია — თუკი მის პრინციპებს ძალიან უხეშად, მაგრამ, იმედია, სამართლიანად შევაჯამებთ. ამ მოდელს თავის დროზე დაემატა ახალი ორთოდოქსია, რომელიც მეოცე საუკუნის პირველი ნახევრის ყველაზე გამჭრიახი ეკონომიკური გონების მიერ იქნა შექმნილი.

ლორდ კეინზი იყო პირველი, ვინც ნამდვილად გააცნობიერა მიმდინარე პროცესები და შესაბამისად, სცადა ბრმა შემთხვევითობა რაციონალურ სისტემად ექცია. სწორედ ასე დაიბადა მართვადი ვალუტისა და კონტროლირებადი მონეტარული სისტემის იდეა. თავდაპირველად ეს ერესად მიიჩნეოდა, თუმცა მალევე იქცა ახალ ორთოდოქსიად. ზოგიერთმა ჩვენგანმა იმ ადრეულ პერიოდშივე გაბედა და განაცხადა, რომ მხოლოდ კეინზის მიდგომები არ იყო საკმარისი. ის იყო დიდი დიდოსტატი, ვისგანაც თავდაპირველად ყველაფერი ვისწავლეთ, მაგრამ ჩვენთვის ნათელი იყო, რომ მხოლოდ მონეტარული კონტროლი არასაკმარისი აღმოჩნდებოდა ისეთი ქვეყნისთვის, როგორიც დიდი ბრიტანეთია, რომლის სისტემაც მსოფლიო ეკონომიკური ძალების ქაოსის წინაშე სრულიად დაუცველი იყო. ლორდ კეინზი ერთ დროს თითქოს იზიარებდა კიდევ ამ მოსაზრებას თავის სტატიებში, რომლებიც ეკონომიკურ თვითკმარობას (ავტარკიას) ეხებოდა. მე მივწერე მას, რათა ეს ნაბიჯი მიმელოცა, მან კი თავისი დახვეწილი შარმით მიპასუხა, რომ ეს სტატიები ქვეყნის ჩემგან გადასარჩენად დაწერა და არა ჩემს იდეებთან გასაიგივებლად.

დღეს ჩვენ ვხედავთ, როგორ დგება ეს სერიოზული საკითხი პრაქტიკული გამოცდის წინაშე. კეინზი, ყოფილი მეამბოხე, ახალი ორთოდოქსიის საკულტო ფიგურად იქცა; მისი აზროვნების ხატი ახლა ფედერალური სარეზერვო სისტემის საბჭოშია აღმართული, ლონდონის „წმინდა მილის“ ყოველი ბანკის დირექტორი კი აბრეშუმის ცილინდრს იხდის მისი სახელის გაგონებაზე (არადა, როგორ დასცინოდა მათ თავად კეინზი!). თუმცა, როგორც ჩანს, უკვე აღიარებულია — ყოველ შემთხვევაში, ამერიკაში მაინც — რომ

მხოლოდ კეინზი საკმარისი არ არის; ზოგიერთ ასპექტში ისინი მის იდეებს ბევრად გასცდნენ.

ამერიკულმა ბანკებმა სრულად აითვისეს სამომხმარებლო კრედიტების პრინციპი. ეს იყო ჩემი ერთ-ერთი ერესი, რომელიც სცილდებოდა კეინზის ხედვას და რომელსაც თავად იგი არ იზიარებდა. სხვა ახალგაზრდა სოციალისტებთან ერთად მე წამოვაყენე გეგმა, რომელიც ცნობილია როგორც „ბირმინგემის წინადადებები“; იგი სამომხმარებლო კრედიტების სისტემის მეშვეობით ცდილობდა მოხმარების გათანაბრებას წარმოებასთან, რათა ხელფასები იმ ნიშნულამდე გაზრდილიყო, რომ ხალხს საკუთარი წარმოებული პროდუქციის ადეკვატურად მოხმარება შეძლებოდა. პროცესები ხელიდან რომ არ გაქცეულიყო, სისტემა საგულდაგულოდ კონტროლდებოდა სახელმწიფოს, ინდუსტრიებისა და პროფკავშირების ერთობლივი მექანიზმით. ჩვენ ასევე მიზნად ვისახავდით საბოლოო სტაბილურობის მიღწევას ამ მიზნით გაცემული საწყისი კრედიტების გაყინვის გზით. ბატონმა სნოუდენმა ეს იდეა „რადიკალების საბოლოო შეშლილობად“ მიიჩნია, თუმცა თავისი ფანტაზიის პიკზეც კი, იმ ძველ მემბოხეებს არასოდეს მიუღწევიათ ამერიკული ბანკების დღევანდელ მძვინვარე აჟიოტაჟამდე. დღეს ამერიკაში ბანკები სესხს გასცემენ ადამიანის სავარაუდო შემოსავლის საფუძველზე, რაც ხელფასის თითქმის თვრამეტი თვის წინასწარ ავანსს უტოლდება. როგორც ჩანს, იქ ყოველგვარი კონტროლი ან დამცავი მექანიზმი გამორთულია; ცენტრალური ბანკები უბრალოდ მაქსიმალურ სიჩქარეს ავითარებენ, სხვა ბანკები კი მიღებულ კრედიტს საკუთარი შეხედულებისამებრ ანაწილებენ. ნებისმიერმა ეკონომიკურმა უკანდახევამ, რომელიც უმუშევრობის გამო გამოიწვევს განვადებების გადაუხდელობას და სესხების ტრადიციული მეთოდებით იძულებით ამოღებას, შეიძლება მთელი ეს სტრუქტურა ნანგრევებად აქციოს.

მუდმივი ინფლაცია თუ კრაზი — შეუძლია ძველ სისტემას გაძლება?

ხელფასებიდან პირდაპირი ავანსების სახით გაცემული სამომხმარებლო კრედიტები ერწყმის განვადებით შესყიდვის (Hire-purchase) ყველაზე არარეალურ სისტემას, რაც კი ოდესმე რომელიმე ეკონომიკურ ბუმს უნახავს. ამერიკულმა ბანკებმა და მრეწველებმა ბევრად გადააჭარბეს კეინზს ან ნებისმიერ სხვა საგულდაგულოდ კონტროლირებად მონეტარულ მოდელს, რომელიც სტაბილური ფასების პირობებში წარმოებისა და მოხმარების გათანაბრებას ცდილობს. ფაქტობრივად, ეს ახალი მიდგომა ძალიან ჰგავს ოქროს საბადოების აღმოჩენის ძველ, ბრმა მეთოდს და კიდევ უფრო მეტსაც; ისინი ხელოვნურად ქმნიან ამ მოცემულობას უბრალოდ ბაზარზე იაფი კრედიტების მასობრივი გაშვებით, რის შემდეგაც მეწარმეებს აძლევენ მის გამოყენების უფლებას ისეთი მიზნებისთვის, რაზეც იმ დროის ბანკირები ვერც კი იოცნებებდნენ. ამ სისტემის სიცოცხლისუნარიანობის შენარჩუნება დღესაც, ისევე როგორც ძველ დროში, მუდმივ (პერპეტუალურ) ინფლაციაზეა დამოკიდებული; როგორც კი ინფლაციური პროცესები ჩერდება, ბუმიც მაშინვე კოლაფსით მთავრდება.

თუმცა, შემდგომმა გამოცდილებამ მსოფლიოს აჩვენა, რომ მუდმივ ინფლაციას გაცილებით მწვავე კატასტროფა მოაქვს — არა უბრალოდ დროებითი დეპრესია, არამედ სრული კრაზი. პირველი მსოფლიო ომის შემდგომმა პერიოდმა დაადასტურა, რომ ინფლაცია რევოლუციის საუკეთესო რეცეპტია. ეს არც ძველ ორთოდოქსიას მოსწონს და არც ახალს; ამიტომ, როდესაც ისინი გრძნობენ, რომ ეკონომიკა ზედმეტად გადახურდა, მიდრეკილნი არიან მკვეთრად შეამცირონ ფულადი მასის მიწოდება და მკაცრი მონეტარული მუხრუჭი გამოიყენონ. ამერიკას შეუძლია გაუძლოს ამგვარ რყევებსა და დანაკარგებს, ყოველ შემთხვევაში — გარკვეული დროით მაინც,

მაგრამ ბრიტანეთს, ბოლო ომით გამოწვეული უკიდურესი დასუსტების ფონზე, ამისი რესურსი აღარ გააჩნია.

ამ პირობებში ბრიტანეთმა მსოფლიო ბაზარზე კონკურენციის შესანარჩუნებლად დეფლაციური პოლიტიკა უნდა გაატაროს. ნებისმიერ სხვა ქვეყანასთან შედარებით, მისი წარმოების გაცილებით დიდი წილი საგარეო ვაჭრობაზე მოდის; თუ ბრიტანეთში ფასების დონე გაიზრდება მაშინ, როდესაც სხვა სახელმწიფოებში ფასები სტაბილურია ან კლებულობს, იგი კონკურენციას ვეღარ გაუძლებს. ეს ნიშნავს, რომ ქვეყანა ვერ გაყიდის საკუთარ ექსპორტს და შესაბამისად, ვერ შეიძენს აუცილებელ სურსათსა თუ ნედლეულს, რაც, მოკლედ რომ ვთქვათ, შიმშილის ტოლფასია.

მოკლევადიანი დეფლაციის მტკივნეული აუცილებლობის გარდა, რომელიც მას ახლა უდგას დღის წესრიგში, ბრიტანეთი გრძელვადიანი საფრთხის წინაშეც დგას: მისმა ხელოვნურად გაბერილმა საექსპორტო ვაჭრობამ დიდხანს მისცა ფინანსურ წრეებს საშუალება, აღმოსავლეთის იაფი მუშა-ხელი ჩვენსავე წინააღმდეგ აღექურვათ, რათა მათ ეწარმოებინათ ისეთ დაბალ ფასებში, რომლებსაც ბრიტანული ინდუსტრია ვერასოდეს გაუტოლდება. მეთოდი, რა თქმა უნდა, მდგომარეობდა იმაში, რომ საექსპორტო ნამეტი საკუთარი ქვეყნის ნაცვლად, უცხოური ბაზრების განვითარებისთვის გამოიყენებოდა. ყოველივე ეს დიდი ბრიტანეთის წინაშე იმაზე ადრე იჩენს თავს, ვიდრე ამერიკული დეპრესია დაიწყება — კრიზისი, რომელიც მაშინ იფეთქებს, როდესაც ამჟამად გამოყენებული ყველა საექვო ხერხი ვეღარ შეძლებს შიდა მოთხოვნასთან გაატოლოს ის საწარმოო სიმძლავრე, რომელსაც მეცნიერება განუწყვეტლივ ზრდის. ეს ყველაფერი მოხდება იმაზე ადრეც, ვიდრე მსოფლიო ბაზრებზე რეალურად და ეფექტურად დაბრუნდებიან გერმანია და იაპონია, რომელთა ავტარკიული (თვითკმარი) სისტემებიც დასავლეთმა ასეთი დიდი მსხვერპლის ფასად გაანადგურა მხოლოდ იმისთვის, რომ ისინი კვლავ ჩვენს ყველაზე სახიფათო კონკურენტებად ქცეულიყვნენ.

ახლა კი, ყოველივე ამის ფონზე, დღის წესრიგში ავტომატიზაციის პრობლემაც დგება. ნუთუ მართლა გვჯერა, რომ ძველი სისტემა ყოველივე ამას გაუძლებს? თუ დროა, ხელახლა დავფიქრდეთ? შესაძლოა, ძველი მოდელი თავდაყირა კი უნდა დავაყენოთ, რომ მასში რაიმე ლოგიკა დავინახოთ. მოდით, ახალი იდეების განხილვისას გვახსოვდეს, რომ დღევანდელი ფანტაზია ხშირად ხვალინდელი დღის რეალობაა.

გამოსავალი

ჩვენი ეკონომიკური პოლიტიკა თავდაპირველად სწორედ იმ პრობლემის გადასაჭრელად შეიქმნა, რომლის გაძლიერებულ და გამწვავებულ ფორმასაც დღეს ავტომატიზაცია წარმოადგენს. ეს არის არსებული სისტემის შეუძლებლობა, ნორმალურ პირობებში ბაზრით უზრუნველყოს ინდუსტრიის მუდმივად მზარდი საწარმოო სიმძლავრეები. მართალია, ავტომატიზაცია თავისი მასშტაბით იმდენად განსხვავდება თავდაპირველი მექანიზაციისგან (რომელმაც ადამიანის შრომა მანქანით ჩაანაცვლა), რომ იგი სამართლიანად შეიძლება ჩაითვალოს მეორე ინდუსტრიულ რევოლუციად; ფაქტობრივად, გარკვეული აზრით, იგი პრინციპულადაც განსხვავდება, რადგან თავდაპირველად ადამიანები იყენებდნენ მანქანებს, ახლა კი მანქანები ანაცვლებენ ადამიანებს. თუმცა, ეკონომიკური ეფექტის თვალსაზრისით, ეს მაინც ერთი და იმავე პრობლემის გამწვავებაა — იმ გამოწვევისა, რომელიც ჩვენ დიდი ხნის წინ ვიწინასწარმეტყველეთ და რომელთან დასაპირისპირებლადაც ჩამოვაყალიბეთ ჩვენი ეკონომიკური პოლიტიკა. აქედან გამომდინარეობს, რომ ჩვენ უნდა გავაძლიეროთ ჩვენი სტრატეგია, რათა პრობლემის ამგვარ გამწვავებას ადეკვატურად ვუპასუხოთ.

აქამდე ჩვენი პოლიტიკა სამ ძირითად პრინციპს ემყარებოდა და ისინი კვლავაც უცვლელი რჩება. თუმცა, მეთოდები, რომლებითაც ეს

პრინციპები ხორციელდება, უნდა გახდეს უფრო სწრაფი და ეფექტური, რათა ფეხი აუწყოს პრობლემის მზარდ ტემპსა და მუქარას. ეს სამი პრინციპია:

1. ხალხის მიერ მოქმედების მანდატითა და ძალაუფლებით აღჭურვილი მთავრობა.
2. სამოქმედოდ საკმარისად დიდი გეოპოლიტიკური სივრცე (არეალი), რათა ეფექტიანი იყოს იგი; ამას ჩვენ პირველ რიგში განვსაზღვრავთ, როგორც ევროპა-აფრიკას, სამხრეთ ამერიკის შესაძლო დამატებით, თუკი ამ კონტინენტის ხალხებს ამის სურვილი ექნებათ.
3. მოხმარებისა და წარმოების მიზანმიმართული, დაგეგმილი გათანაბრება.

ეს მეთოდი ხელახლა ჩამოვაცალიბე ჩემს ნარკვევში „მომავალი კრიზისი“ (*The Coming Crisis*); შემდეგი მოკლე ამონარიდები საკმარისია მისი ხასიათის საჩვენებლად:

„მთავრობისთვის აუცილებელია მიზანმიმართული პოლიტიკით გაათანაბროს წარმოება და მოხმარება; ამის მიღმა, რაც უფრო ნაკლებად ჩაერევა სახელმწიფო ეკონომიკურ საკითხებში, მით უკეთესი. ამ მიზნით, აუცილებელია მოქმედება ისეთ სივრცეში, რომელიც საკმარისად დიდია იმისთვის, რომ დამოუკიდებელი იყოს გარე მიწოდებისა და, შესაბამისად, გარე რყევებისგან. ამის შემდეგ, მთავარი ამოცანაა ხალხის მსყიდველობითი უნარის საგრძნობი ამაღლება მანამ, სანამ მათი, როგორც მომხმარებლების, მოთხოვნა არ გაუტოლდება მათსავე წარმოებას — მას შემდეგ, რაც დაკმაყოფილდება ახალი განვითარებისთვის საჭირო კაპიტალური დანახარჯები.

მთავრობამ და პროფკავშირებმა ერთად უნდა იმოქმედონ, რათა თანაბრად გაზარდონ ხელფასები ანალოგიურ სექტორებში, ინდუსტრიის მთელ სფეროში. ამგვარად შექმნილი მსყიდველობითი უნარის საერთო ჯამი საკმარისი უნდა იყოს ინდუსტრიის სრული

საწარმოო სიმძლავრის ასამოქმედებლად და შესანარჩუნებლად. რამდენადაც მეცნიერება ზრდის წარმოების უნარს, სამომხმარებლო პოტენციალიც პროპორციულად უნდა გაიზარდოს. ბაზრის უფრო მაღალ დონეზე აყვანას უნდა მიეცეს საკანონმდებლო ძალა, ხოლო შემდგომი ზრდა, რომელიც მოგვიანებით გახდება საჭირო, სისტემური ორგანიზების საგანი უნდა იყოს.

კანონგარეშედ უნდა გამოცხადდეს ნებისმიერი ფიზიკური პირისა თუ ორგანიზაციის მიერ საკუთარ კონკურენტზე დაბალი ხელფასის გადახდა ინდუსტრიის ერთსა და იმავე სფეროში; ნებისმიერს შეუძლია აჯობოს კონკურენტს ფასში უფრო მაღალი ეფექტურობის ხარჯზე, მაგრამ არა ხელფასების შემცირებით. იაფი მუშა-ხელით კონკურენციაში ფასების დემპინგი უკანონო იქნება შიგნით და აღკვეთილი იქნება გარედან.

ფუნდამენტური აუცილებლობაა ისეთი სივრცე, რომელიც საკმარისად დიდია იმისათვის, რომ შეიცავდეს ყველა საჭირო ნედლეულს და უზრუნველყოს სრული ბაზარი საკუთარი ინდუსტრიების პროდუქციისთვის, რასაც თან უნდა ახლდეს გარედან იმპორტის სრული კონტროლი... რაც საფრთხეს უქმნის ჩვენს ეკონომიკურ პოზიციას, არის ჩვენს არეალში იმ საქონლის შემოსვლა, რომელიც იწარმოება გაცილებით დაბალი ცხოვრების დონის მქონე მუშა-ხელის მიერ, თუმცა აღჭურვილია წარმოების ზუსტად იგივე საშუალებებით.

გარდა ამისა, ჩვენ ამჟამად მიჯაჭვული ვართ საერთაშორისო სავაჭრო სისტემაზე და იძულებულნი ვართ, მსოფლიო ბაზრებზე კონკურენცია გავუწიოთ ასეთ საქონელს მხოლოდ იმ მიზნით, რომ საზღვარგარეთ გავყიდოთ საკმარისი ექსპორტი იმ სურსათისა და ნედლეულის შესაძენად, რომელსაც ჩვენს შეზღუდულ სასიცოცხლო სივრცეში, სახლში ვერ ვაწარმოებთ. თუ ინდუსტრიას ამგვარი კონკურენციისგან გავათავისუფლებთ, შევძლებთ ინდივიდს

მაქსიმალური თავისუფლება მივცეთ მის პირად საქმეებში: რაც მეტი, მით უკეთესი.“

წარმოებისა და მოხმარების გათანაბრება ევროპა- აფრიკის ფარგლებში

აქედან ნათლად ჩანს, რომ ჩვენ მიზნად ვისახავდით წარმოებისა და მოხმარების წინასწარ განზრახულ, დაგეგმილ გათანაბრებას იმ არეალში, რომელიც იზოლირებული იქნებოდა მსოფლიო ბაზრებისა და მიწოდების ქაოსისგან. ეს სივრცე იმდენად მასშტაბური უნდა ყოფილიყო, რომ სრულად მოეცვა მრეწველობისთვის საჭირო ყველა ნედლეული და მოსახლეობისთვის აუცილებელი სურსათი; თავად ხალხის მაღალი მსყიდველობითი უნარი კი უზრუნველყოფდა სტაბილურ შიდა ბაზარს საკუთარი სრული წარმოების ასათვისებლად.

ამგვარი ხასიათის მქონე არეალი — მოქმედების მსგავსი სივრცე — კვლავაც აუცილებელ წინაპირობად რჩება. შეუძლებელია საზოგადოებაში ისეთი მსყიდველობითი უნარის შექმნა და შენარჩუნება, რომელიც თანამედროვე წარმოების სტაბილურ ათვისებას უზრუნველყოფს, თუკი კვლავ დამოკიდებულნი ვიქნებით დიდი კაპიტალისტური სახელმწიფოების მიერ ჭარბი პროდუქციის დემპინგზე (თვითღირებულებაზე დაბალ ფასად გაყიდვაზე), ან აღმოსავლეთის ექსპლუატირებული, იაფი მუშახელის მიერ ფასების დაგდებაზე — პროცესზე, რომელიც დასავლურმა ექსპლუატატორულმა ფინანსებმა ჩვენი ტექნიკის ტოლფასი, გამარტივებული მანქანების მიწოდებით გახადა შესაძლებელი.

შეუძლებელია წესრიგის შენება ქაოსის საფუძველზე; გამორიცხულია მწარმოებლებისთვის სტაბილურობის უზრუნველყოფა მსოფლიო

ბაზრების მოძრავ ქვიშაზე, საერთაშორისო კაპიტალიზმის მომაკვდავ სისტემაში. კიდევ უფრო აბსურდულია იმაზე საუბარი, თითქოს საერთაშორისო სოციალიზმის ნაციონალიზებულ ინდუსტრიებს ძალუმთ ხალხის ცხოვრების დონის ამაღლება ან თუნდაც შენარჩუნება მსოფლიო კაპიტალისტური კონკურენციის პირობებში — გარემოში, რომლის წინაშეც საკუთარი პრინციპები და მეთოდები ჩვენს ინდუსტრიულ სისტემას კვლავაც სრულიად დაუცველს ტოვებს. ეფექტიანი ქმედების უმთავრეს წინაპირობად კვლავაც ქაოსისგან თავისუფლება რჩება.

თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენ მიერ დაგეგმილი მეთოდი ზედმეტად დინჯი და აუჩქარებელი აღმოჩნდა იმ პრობლემასთან დასაპირისპირებლად, რომელიც დღეს სულ უფრო სწრაფი ტემპით მწვავდება. მთავრობას, პროფკავშირებს, პროფესიული ნიშნით არჩეულ პარლამენტსა და ორგანულად ჩაფიქრებული საზოგადოების სხვა წევრებს ერთად უნდა ეშრომათ, რათა მოხმარების უნარი პროგრესულად შეესაბამებინათ წარმოების სიმძლავრეებთან — იმ კვალდაკვალ, როგორც მეცნიერება თანდათანობით გაზრდიდა პროდუქციის გამოშვების პოტენციალს.

ჩვენი ახალი სისტემისთვის ავტომატიზაცია უზენაესი შესაძლებლობაა, ძველი სისტემისთვის კი — კატასტროფა

მოქმედების ეს მეთოდები შესაძლოა ფანტასტიკურად ჟღერდეს დღევანდელი ინდუსტრიული სისტემის შეზღუდვების ფარგლებში. თუმცა, უნდა გვახსოვდეს, რომ ჩვენ გამოვდივართ იზოლირებული, თვითკმარი სისტემის წინაპირობიდან, რომელიც სრულად არის გათავისუფლებული მსოფლიო საფასო კონიუნქტურისგან. დღეს

წარმოუდგენელია ითქვას: ჩვენ გვჭირდება უფრო დიდი ბაზარი, ამიტომ, მოდით, საგრძნობლად გავზარდოთ რკინიგზელთა ხელფასები. ეს ნაბიჯი მთელ ეკონომიკას მწყობრიდან გამოიყვანდა, რადგან დამატებითი სატრანსპორტო ხარჯები საექსპორტო საქონლის თვითღირებულებას გაზრდიდა, რომელსაც ისედაც უჭირს მსოფლიო ბაზრებზე კონკურენცია.

ჩვენს სისტემაში კი სრულიად შესაძლებელი იქნება ხელფასების დღევანდელზე ბევრად მაღლა აწევა ყველა საბაზისო (საზოგადოებრივ) სექტორში — მაგალითად, სოფლის მეურნეობაში, მოპოვებით მრეწველობაში, ენერგეტიკაში, მშენებლობაში, საბანკო და სადაზღვევო სფეროებში, საჯარო სამსახურსა და ა.შ. — იმ პირობით, თუ წამყვან მწარმოებელ ინდუსტრიებში ავტომატიზაცია მკვეთრად გაზრდის წარმოების სიმძლავრეებს იმ მასშტაბით, რაც შესაძლებელს გახდის სიმდიდრის ამგვარ დამატებით განაწილებას. ბუნებრივია, მხოლოდ და მხოლოდ ამ მოცემულობით.

მარტივი ეკონომიკური ეფექტის თვალსაზრისით, ეს ნიშნავს, რომ გაზრდილი ეროვნული დოვლათის გარკვეული წილი მიეკუთვნებოდათ — და სრულიად სამართლიანადაც — იმ მუშაკებს, რომლებიც ასრულებენ იმ საბაზისო სამუშაოებს, რაზეც დგას ქვეყნის ყოფიერება. და რაც ყველაზე პარადოქსულია დღევანდელი სისტემის გადმოსახედიდან: პირველად სექტორებში ხელფასების და, გარკვეულწილად, ხარჯების გაზრდა იქნებოდა ერთადერთი საშუალება, რომლითაც მთავარ მწარმოებელ ინდუსტრიებში დასაქმებული მუშები შეინარჩუნებდნენ თავიანთ სამუშაო ადგილებს. თუ ბაზარი საგრძნობლად და სწრაფად არ გაფართოვდება მსყიდველობითი უნარის საყოველთაო ზრდით (და არა მხოლოდ თავად ავტომატიზებულ ქარხნებში დასაქმებულთა ხარჯზე), წამყვანი ინდუსტრიების მუშები დაკარგავენ სამუშაოს. ისინი, ბუნებრივია, უზრუნველყოფდნენ უფრო მაღალ ხელფასებს საკუთარი თავისთვის ბევრად უფრო დიდი წარმოების პირობებში, მაგრამ მათი პირადი ანაზღაურება არასოდეს იქნებოდა საკმარისი

იმისთვის, რომ შეექმნა სრული დასაქმების შესანარჩუნებლად აუცილებელი მასშტაბური შიდა ბაზარი.

ჩვენ მიერ შემოთავაზებულ ახალ სისტემაში გამოსავალი იქნებოდა დღევანდელი მიდგომების ზუსტად საპირისპირო; ჩვენი წამალი მათი კატასტროფა აღმოჩნდებოდა — „რაც ჩვენთვის საზრდოა, მათთვის საწამლაია“. თუ პირველად სექტორებში ხელფასები ახლა გაიზრდება, წამყვან ინდუსტრიებში დასაქმებული მუშები უმუშევრად დარჩებიან, რადგან მათი კონკურენტუნარიანი საექსპორტო საქონლის ფასები გაიზრდება. სწორედ ამიტომ, დღევანდელი სისტემის გადარჩენის გზა ამ სფეროებში ხელფასების დაბალ დონეზე ხელოვნური შენარჩუნებაა. მაგრამ ახალ სისტემაში, ავტომატიზაციის პირობებში, პირველად სამსახურებში ანაზღაურება პირიქით — უნდა გაიზარდოს, რათა საბაზისო ინდუსტრიების მუშებმა შეინარჩუნონ თავიანთი ადგილები.

ამისი ალტერნატივა სამუშაო საათების შემცირება იქნებოდა, რაც, არსებითად, იმავე მიზნის მიღწევის სხვა გზაა. როდესაც მეცნიერება გაზრდიდა წარმოების სიმძლავრეებს, ხელფასები უნდა გაზრდილიყო ან სამუშაო დრო შემცირებულიყო, ან ორივე ერთად. პროფკავშირები აღარ იკამათებდნენ მთავრობასთან იმის შესახებ, თუ რამდენად დააზიანებდა საექსპორტო ვაჭრობას უფრო მაღალი ხელფასები ან უფრო მოკლე სამუშაო გრაფიკი, რადგან საექსპორტო ვაჭრობა, ამ გაგებით, უბრალოდ აღარ იარსებებდა. ისინი იმსჯელებდნენ იმაზე, თუ ხელფასების მატება თუ სამუშაო დროის შემცირება იქნებოდა საუკეთესო ინსტრუმენტი იმ ახალი ჭარბი პროდუქციის რეალიზაციისთვის თვითკმარ სისტემაში, რომელიც მეცნიერებამ ხელმისაწვდომი გახადა. მთავრობისა და პროფკავშირების თანამშრომლობა სრულიად ბუნებრივი ხდება, როდესაც სიღარიბის ეკონომიკიდან გადავდივართ სიუხვის ეკონომიკაზე. ყოველივე ეს ფანტასტიკურად ჟღერს მხოლოდ მანამ, სანამ პრობლემაზე სერიოზულად დაფიქრებას არ დავიწყებთ.

ამ ეტაპზე მათთვის, ვინც იცნობს ჩვენს მსოფლმხედველობას, აშკარა გახდება, რომ ეკონომიკურ საკითხებში მთავრობის აქტიური ლიდერობა უნდა იყოს ბევრად უფრო პოზიტიური და უწყვეტი, ვიდრე ეს თავდაპირველად, ჩვენს ომისშემდგომ გეგმებში გვქონდა ჩაფიქრებული. ჩვენ ყოველთვის წარმოგვედგინა მთავრობის როლი ფუნქციონირებადი სისტემის შექმნაში, ისეთი ახალი პიონერული პროექტების წამოწყებაში, როგორიცაა აფრიკის ათვისება, და კრიზისის ან უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების შემთხვევაში, ინტერვენციის ფარული (ლათენტური) ძალაუფლების ფლობაში. თუმცა, მეცნიერება ახლა ახალ აუცილებლობას გვკარნახობს: მთავრობამ ავტომატიზაციას უნდა უპასუხოს მართვადი ხელფას-ფასების მექანიზმით (*directed wage-price mechanism*). ჩვენ წინ უნდა წავუძღვეთ პროცესებს და დავგეგმოთ არა ბიუროკრატიული კონტროლით, რაც ნელი და არაეფექტურია, არამედ საჭირო ადგილებში ბაზრის გარანტირებით — ანუ უფრო მაღალი ხელფასების სახით. ჩვენ არ ვაიძულებთ ადამიანებს გააკეთონ ის, რაც აუცილებელია ეროვნული ინტერესებისთვის, არამედ გადავუხდით მათ ამ საქმის შესასრულებლად იმდენად სოლიდურად, რომ ისინი თავადვე გააკეთებენ ამას; ავტომატიზაციის გაზრდილი საწარმოო სიმძლავრე კი მოგვცემს მათთვის სათანადო ანაზღაურების საშუალებას.

ამ ახალი ხელფას-ფასების მექანიზმის მეშვეობით ჩვენ შევძლებთ დავგეგმოთ ისე, როგორც გვსურს. ძველი საფასო მექანიზმი იყო ეკონომიკური ინსტრუმენტი, რომლის მეშვეობითაც ქაოსიდან რაღაც ფორმის ბრმა წესრიგი იბადებოდა; იგი მუშაობდა გარკვეული დროით, თუმცა მტკივნეულად. მაგრამ ახალი ხელფას-ფასების მექანიზმი იქნება მოწესრიგებული საშუალება, რომლითაც მთავრობას შეეძლება წარმართოს ეკონომიკა მთელი ხალხის ინტერესებიდან გამომდინარე.

თუ ჩვენ გვინდა მეტი ადამიანი დასაქმდეს მიწაზე და მეტი სურსათი ვაწარმოოთ, ავწევთ ხელფასებს სოფლის მეურნეობაში სასურველი

შედეგის მიღწევამდე; თუ გვინდა მეტი ადამიანი წავიდეს აფრიკის ხელუხლებელ ტერიტორიებზე მიწოდების ახალი წყაროების გასახსნელად, გავზრდით ამ სამსახურისთვის ჯილდოს, სანამ საჭირო კადრებს არ მოვიზიდავთ. ცნობილია, რომ გარკვეულ ფასად შეგიძლიათ ნებისმიერი ადამიანი ნებისმიერი საქმისთვის იშოვოთ, და ჩვენ ამ პრიმიტიულ მატერიალურ სტიმულს დავამატებთ ახალი საზოგადოების იდეასა და შემოქმედებით რწმენას.

ასე რომ, მოცემულობა, რომელიც დაამსხვრევდა დღევანდელ სისტემას, არის სწორედ ის ფაქტორი, რომელიც აამუშავებს ჩვენს სისტემას კიდევ უფრო უკეთ. იმის ნაცვლად, რომ ავტომატიზაციამ უმუშევრად დატოვოს ადამიანები შიდა ბაზრის არარსებობის გამო, იგი საშუალებას მოგვცემს, ჩვენს თვითკმარ სისტემაში მასების მსყიდველობითი უნარის ამაღლებით არა მხოლოდ შევქმნათ სტაბილური ბაზარი, არამედ წარვმართოთ ეკონომიკა იმ გზით, რაც აუცილებელია მთელი საზოგადოების ინტერესებისთვის. ძველი სამყაროსთვის ავტომატიზაცია, რომელიც მეცნიერებას მოაქვს, კატასტროფაა; ჩვენთვის კი — უზენაესი შესაძლებლობა. მთავრობის ლიდერობა, რომელიც იყენებს მართვადი ხელფას-ფასების მექანიზმს, გააკეთებს ყველაფერს ევროპელი ხალხების ენერგიისა და ინიციატივის გამოსავლენად ახალი სისტემის შესაქმნელად — სისტემისა, რომელიც არა მხოლოდ მუშაობს, არამედ იყენებს მეცნიერებას ჩვენს ასაყვანად ცხოვრების ბევრად უფრო მაღალ საფეხურებზე.



•Terror-88 Library•
Batumi 2026